

פרק ז' (פסוקים א-ח) / ברוריה בן-דוד (וייס)

גדעון ואנשיו חנו בעין חרוד, המדיינים חנו מצפון לגבעת המורה בעמק יזרעאל. אנשים רבים מאוד שלושים ושניים אלף איש התנדבו למלחמה במדיינים. היה צורך בלוחמים נבחרים מעטים, כדי שייודע שרק ברצון ה' ולא בגבורת בני אדם תבוא התשועה. "ויאמר ה' אל גדעון: רב העם אשר אתך מתתי את מדין בידם, פן יתפאר עלי ישראל לאמר ידי הושיעה לי" (פס' ב). ככתוב: "השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך... ורם לבבך... ואמרת בלבבך כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" (דב' ח יא-יז).

כיצד בחר גדעון בלוחמים הנבחרים לצבאו?

במצוות ה' הוא הכריז: "מי ירא וחרד ישוב ויצפר מהר גלעד". היראים והחרדים עלולים להמס את לבם של הלוחמים, על כן מוטב להשיבם לבתיהם. ככתוב בתורה בפרשת המלחמה שבספר דברים (כ, ח) "מי האיש הירא ורך הלב ילך וישב לביתו". הכוונה למלחמת רשות. (מלחמת רשות – מלחמת כיבוש והתרחבות מעבר לגבולות הארץ. מלחמתו של גדעון הייתה מלחמת מצווה, אך גדעון נצטווה לצמצם את מספר הלוחמים "פן יתפאר עלי ישראל לאמור ידי הושיעה לי"). יש המפרשים את המילה יצפור כנגזרת מהמילה צפרא שפירושה בוקר בארמית. לפי פירוש זה גדעון מכריז הירא והחרד ילך בבוקר השכם לביתו. יש המפרשים שהפועל צפר הוראתו סבב הקף. הירא והחרד יישוב וישוב מהר גלעד (הר גלעד כינוי להר אפרים הצפוני מזרחי והר הגלבוע כלול בו). המצנפת שסובבים אותה סביב לראש קרויה צפירה. "ולצפירת תפארה" (ישעיהו כח, ו). צפירה היא כתר (תרגום יונתן), בלשון המשנה צפירה היא סיבוב עיגול (כלים טז ג).

איך הגיבו המתנדבים להכרזה זו?

עשרים ושניים אלף איש שמעו לעצת גדעון ושבבו לביתם.

עדיין נשארו עשרת אלפים מתנדבים ה' מצווה את גדעון לצרוף גם אותם. כיצד?

(צורף מפריד את הפסולת מן המתכת). הצריפה נעשתה הפעם ליד מעין חרוד. מבחן מיוחד על פי ה', בין כל אשר ילוק בלשונו מן המים כאשר ילוק הכלב, לבין כל אשר יכרע על ברכיו. "ויהי מספר המלקקים בידם אל פיהם שלש מאות איש, וכל יתר העם כרעו על ברכיהם לשתות מים" (פס' ו).

שלוש מאות איש בלבד יצאו למלחמה ויתר האנשים ישובו לביתם.

מדוע דווקא שלוש מאות האנשים האלה נחשבו כנאמנים ביותר?

האנשים שהשתטחו מלוא קומתם ארצה ליד המעיין נהגו בחוסר זהירות. הניחו את נשקם על הארץ, הוכיחו כי הם מעדיפים נוחיות ואינם זהירים. לפי פירוש אחר בכריעתם הוכיחו כי הם רגילים לכרוע ולהשתחוות לעבודה זרה, לעומתם המלקקים אחזו ביד אחת את הנשק ובכף היד השנייה שאבו מים אל פיהם. מבין שלושים ושניים אלף איש נשארו רק שלוש מאות איש מחושלים היודעים לשלוט בייצרם. גדעון השאיר בידיו את כל הצידה שהביאו עמם המתנדבים השבים לבתיהם, אף לקח מהם את שופרותיהם לצורך מסוים שעליו נלמד בהמשך.

פרק ז' (פסוקים ט-כה)

כדי שגדעון יתעודד ויידע כי הניצחון מובטח לו, ה' מציע לו לרדת עם פרה נערו למחנה מדין.

מה שמע גדעון במחנה מדין?

גדעון שמע שאיש מספר לרעהו חלום: "צליל לחם שערים מתהפך (מתגלגל) במחנה מדין, ויבא עד האהל ויכהו, רש"י מפרש צליל לחם מעין לחם צלוי על גחלים (דומה לפיתה). ויפל ויהפכהו למעלה ונפל האהל". ופתרוננו? צליל לחם שעורים מסמל את בני ישראל עובדי האדמה, האהל מסמל את המדיינים יושבי האוהלים, והפלת האהל בדחיפת הצליל מעידה על מפלתם העתידה של המדיינים בידי ישראל.

גדעון הבין שהוא צריך לפעול מהר, כדי לנצל את מצב הרוח במחנה מדין. כששב מסיוורו במחנה האויב קרא מיד לחילו: "קומו כי נתן ה' בידכם את מחנה מדין".

באיזה טכסיס השתמש גדעון?

גדעון הפתיע אותם בלילה וחילק את צבאו הקטן לשלוש קבוצות, מאה איש בכל קבוצה, והקיף את מחנה מדין משלושה כיוונים. כדי שהמדיינים יחשבו כי צבא רב מתקיף אותם, העמיד את אנשיו ברווחים וצייד אותם בשופרות ובלפידים מוסתרים בכדים ריקים, כדי למנוע מהמדיינים לראות את הלוחמים המתקרבים. כשינתן האות להתקיף יגבירו את הרעש והשאון וייתקעו שלוש מאות האנשים בשופרותיהם, ויריעו בקול "חרב לה' ולגדעון", בו ברגע ינפצו את הכדים וינופפו בלפידים כדי להאיר את מחנה מדין.

מאיזה כיוונים התקיפו את מחנה מדין?

צבא גדעון התקרב אל המחנה משלושה עברים ממערב, מצפון ומדרום. במזרח נשארה הדרך אל הירדן פנויה.

למתי נקבע האות?

לחצות הלילה, שעת חילופי המשמרות, כאשר שומרי המשמרת הראשונה עייפים מאוד, ואילו השומרים של המשמרת השנייה עדיין אפופים בקורי שינה, והאנשים במחנה שקועים בשינה.

תארו לכם מה התחולל מסביב למחנה המדיינים?

לפתע פתאום בקעה מן החשכה תקיעת שופרות אדירה, ואחריה התרועעה "חרב לה' ולגדעון". רעש ניפוץ הכדים ונפנוף הלפידים מקימים בהלה בקרב המדיינים שהתעוררו לשמע הרעש הגדול והאורות המסנוורים.

מה סברו המדיינים?

שהם מוקפים ומכותרים על ידי כוחות אדירים של צבאות ישראל. מאות הלפידים המתנופפים ברווחים הם של המפקדים הרבים התוקעים בשופרות. פחד ובהלה שררו במחנה מדין. הם נהפכו לעדר חסר משמעת וחסר סדר. בהולים להימלט הרגו איש את רעהו, כדי לפלס לעצמם דרך באפלת הלילה. הם נסו אחוזה אימה לעבר הירדן.

מה היו תוצאות הקרב?

תבוסה איומה למדיינים, רק חלק מהם הצליח לנוס אל מעברות הירדן מול בית השטה ואבל מחולה שליד הירדן. עתה הצטרפו אל הרודפים אחרי המדיינים גם החוזרים מן המערכה שלא עמדו במבחן בעין חרוד. "ויצעק איש ישראל מנפתלי ומן אשר ומן כל מנשה וירדפו אחרי מדין" (פס' כג).

איזה תפקיד הטיל גדעון על שבט אפרים?

ללכוד את מעברות הירדן, כדי שהמדיינים לא יוכלו להימלט אל עבר הירדן מזרחה.

מי נהג בטכסיס דומה?

אהוד ציווה על בני אפרים לתפוס את מעברות הירדן, כדי למנוע את נסיגתם של המואבים מיריחו, וכדי למנוע הגשת עזרה לחיל המצב שלהם.

את מי לכדו בני אפרים במעברות הירדן?

את עורב וזאב שני שרי צבא מדין "וראש ערב וזאב הביאו אל גדעון מעבר לירדן".

בעזרת טכסיסים אלה ניצח גדעון את המדיינים :

- א) כיתור האויב ע"י חלוקת המחנה לשלושה ראשים.
- ב) התקפת פתע בחצות הלילה.
- ג) יצירת בהלה במחנה האויב ע"י תקיעת שופרות, ניפוץ כדים ונפנוף לפידים.
- ד) חסימת מעברות הירדן.

ניב

כארבה לרב (פס' יב).

הוראתו : מספר רב ועצום.

עבודה בכתב

- 1) מדוע היה צורך לבחור מספר מצומצם של אנשים למלחמה?
- 2) כיצד בחר גדעון בלוחמים המתאימים לצבאו?
- 3) מדוע בחר דווקא בשלוש מאות המלקקים?
- 4) כיצד ידע גדעון שניצחונו מובטח?
- 5) איזה תפקיד הוטל על בני אפרים? מי הטיל עליהם תפקיד דומה? הביאו מובאות מהכתוב.

6) מי אמר למי?

- א) פן יתפאר עלי ישראל.
- ב) מי ירא וחרד ישב ויצפר מהר הגלעד.
- ג) הורד אותם אל המים ואצרפנו לך שם.
- ד) רד אתה ופרה נערך אל המחנה.
- ה) נתן ה' בידו את מדין ואת כל המחנה.

7) כתבו בלשון הספר :

- א) כדי שלא יתפארו ויאמרו כי כוחם הרב הביא לניצחונם.
- ב) מי שפוחד.
- ג) אבחר לך מהם את הטובים.

(ד) פתרונו.

(ה) חילק.

8) התכירונו ? מי אנחנו ?

(א) פחדנו להילחם.

(ב) נהגנו בזהירות לבל נופתע.

(ג) ירדתי עם גדעון לרגל במחנה מדין.

(ד) פתרתי חלום.

(ה) נתבקשנו ע"י גדעון ללכוד את מעברות הירדן.